

De Nationale Bank in Oostende (1)

Raphaël Plasschaert

Alhoewel Edw. Vlietinck reeds in 1897 neerschreef dat “de stenen in Oostende de tijd niet krijgen om oud te worden” heeft hij nog steeds gelijk. Nog steeds vallen in de stad waardevolle gebouwen onder de sloophamers, gestuurd door de streving naar een blijvende en grootse stadsvernieuwing. Maar toch zijn er ook waardevolle gebouwen die een renovatie en nadien een nieuwe functie krijgen. Zo het statig gebouw in de Kaaistraat 33-37, tot 1999 het agentschap in Oostende van de Nationale Bank van België, destijds door de meeste stadsgenoten gekend als de bank waar andere banken hun geld kwamen ophalen of deponeren, waar wellicht ingewikkelde financiële verhandelingen doorgingen maar overigens voor het brede publiek niet openbaar was. Voor een beschrijving van de vroegere aanwezigheid van deze bank in Oostende, de functie en de indeling van het gebouw is een kort overzicht van de geschiedenis van de Nationale Bank, de bewaarplaats van onze en uw centen, gewenst.

Vóór 1822 kenden grote steden van de Zuidelijke Nederlanden enkel particuliere zakenbanken. Hun taak was beperkt tot het verhandelen van wisselbeurzen. In 1882 werd door koning Willem I in de Zuidelijke Nederlanden de zakenbank van de “Société Générale des Pays-Bas pour l’Industrie Nationale” opgericht. Bij de onafhankelijkheid van België in 1830 werd deze bank herdoopt in “Société Générale des Pays de Belgique”. Als tegenhanger ontstond, in 1835, de “Banque de Belgique”. In beide banken stond de industrie financiering centraal maar beide banken gaven ook bankbiljetten uit. Tijdens de economische crisis van 1848 leidde het gemengd karakter van beide banken – nl. zakenbank én emissiebank – tot financiële moeilijkheden én van beide banken én van de prille staat. Daarom

werd op 5 mei 1850 de “Nationale Bank van België” – de NBB – opgericht.

De NBB is gestructureerd als een NV met hoofdzetel te Brussel. De helft van de aandelen is in handen van de Belgische Staat. De bank wordt beheerd door een gouverneur, een directiecomité, een regentenraad en een college van censoren. Deze NBB is de staatskassier van het land. Ze moet de officiële valuta-reserves aanhouden, beheren en valutamarktoperaties verrichten; bankbiljetten en munten in omloop brengen; de inkomsten en uitgaven van onze federale staat op de rekening van de Belgische Schatkist centraliseren, de financiële dienst van de staatsleningen verzorgen, de neergelegde balansen van de Belgische ondernemingen bijhouden alsook de centrale voor kredieten, waarin zowel ondernemingen als particulieren worden opgenomen, beheren. Recent is het Bureau voor Nationale Statistiek en de taak van de vroegere beurscommissie aan de NBB toevertrouwd. Sedert de invoering van de euro in 2002 moet de NBB bijdragen in het uitvoeren van het Europees monetair beleid en oefent de Europese Centrale Bank ook toezicht uit op de NBB.

Wegens de gebrekkige verbindingen met de hoofdstad werden reeds vlug naar de oprichting van de NBB agentschappen opgericht in de belangrijkste steden van het land. Zo duurde de verbinding Brussel – Oostende per postkoets, vóór de inhuldiging van de spoorweg tussen beide steden (1838), 13 u. In 1851 waren reeds 24 agentschappen van de NBB actief.

Het agentschap van de NBB in Oostende kwam er, op verzoek van de regering, in 1857 en was gevestigd in een huurpand in de “Rue du Circle”. De dienstdoende agent had zich een eigen woning buiten het

agentschap ingericht. De oprichting van het agentschap in Oostende werd gewettigd door de snelle ontwikkeling van de stad en van de haven. Oostende telde alsdan ca. 16.00 inwoners maar in de zomer tot driemaal zoveel badgasten. Waarschijnlijk was het regelmatig verblijf in de stad van de koninklijke familie een flinke steun voor deze vestiging.

Op 20 september 1893 werd het gebouw "Rue du Quai 35", eigendom van de gezusters Bondue, gehuurd om er het agentschap in onder te brengen. In dit gebouw huisde ook het "Commissariat Maritime".

Einde 1897 werd de pacht door de NBB verbroken en het gebouw aangekocht.

Op 3 oktober 1897 verhuisde het "Commissariat" naar een ander adres. Ook het aangrenzend gebouw, "Rue du Quai 35", werd door de NBB aangekocht. Om de groeiende activiteit in het agentschap op te vangen werd op deze locaties een nieuw gebouw opgetrokken met een ruime loketzaal en daarboven een appartement voor de agent van het kantoor. Speciale zorg werd besteed aan de kelderverdieping om, bij het mogelijk uitbreken van een internationaal conflict, een veilige ruimte te hebben voor het opstapelen van de goudvoorraad van de NB.

Tot 1914 kende het agentschap bestendig een groeiende activiteit. In de aanloop naar de eerste wereldoorlog kwam er een grote ongerustheid over de financiële markten. Een week voor het uitbreken van de oorlog stortten de beurzen van Brussel en Antwerpen in en werden ze zelfs gesloten. Omdat het publiek hetzelfde lot vreesde voor de banken spoedde het zich massaal naar de banken om bankbiljetten tegen muntstukken – edelmetaal - te ruilen maar zeer vlug verbood de overheid deze ruil. Alle belangrijke banken verenigden zich in één consortium onder de vleugels van de Société Générale om de centrale bank, indien nodig, meer armslag te kunnen bieden.

Toen de Duitse troepen op 4 augustus 1914

het land binnenvielen, had de NBB reeds alle edelmetaalreserves, drukplaten van de biljetten en waarden via Antwerpen veilig ondergebracht in de kelders van de Bank of England in Londen. De invallende Duitse troepen sloegen in vele agentschappen van de NBB de kasvoorraden aan en ledigden ook de kluisen. De agentschappen Oostende en Veurne waren echter tijdig overgebracht naar De Panne, het agentschap Ieper naar Roesbrugge. Deze agentschappen in het niet-bezette grondgebied van België werden gecontroleerd vanuit Le Havre waar de gouverneur de bank bij de regering in ballingschap vertegenwoordigde.

In het bezette België werden de zilveren en nikkelen munten door de bevolking opgepot. Om de geldschaarste op te lossen brachten de Duitser marken in omloop tegen een voor hen gunstige koers. Omdat de regering in ballingschap materiaal om Belgische bankbiljetten te drukken weigerde te repatriëren, stond de bezetter toe dat bij de Société Générale de Belgique een emissie departement werd opgericht dat de uitgifte van biljetten overnam. Benevens deze biljetten en de biljetten van de NBB waren ook Duitse marken in omloop. De bezetter zelf betaalde zoveel mogelijk in marken. Ook zo de burgers die geen vertrouwen hadden in het "vreemd geld". De banken, waar de overschotten van marken terecht kwamen, werden gedwongen deze te beleggen bij de Reichsbank in Berlijn. Tegen het einde van de oorlog stond daar meer dan twee miljard aan marken op de Belgische rekening.

De grote hoeveelheid geld dat in het bezette gebied in omloop kwam en de oorlogsbelastingen door de Duitsers opgelegd, leidden tot een torenhoge inflatie. Op vier jaar tijd werd het leven in het bezette België 15 keer duurder. Deze inflatie, de algemene stilstand van het economisch leven en de wijd verspreide zwarte markt bracht een algemene verarming van de bevolking.

(wordt vervolgd)